

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

ВАРІАТИВНІСТЬ КОНЦЕПТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ІДЕНТИЧНОСТІ У СУЧАСНОМУ
МУЛЬТИКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Колективна монографія

За заг. ред. О. Г. Шостак

Київ
Талком
2020

УДК 821.09(100):159.923.2–027.542(082)
В18

Рекомендовано до друку
Вченою радою Національного авіаційного університету
(протокол № 1 від 26 лютого 2020 р.)

Рецензенти:

Шимчишин М.М. – д-р філол. наук, проф., зав. кафедри теорії та історії світової літератури ім. проф. В.І. Фесенко (Київський національний лінгвістичний університет);

Ніконова В.Г. – д-р філол. наук, проф., зав. кафедри англійської і німецької філології та перекладу ім. проф. І.В.Корунця (Київський національний лінгвістичний університет);

Яшенкова О.В. – канд. філол. наук, доцент кафедри англійської філології та міжкультурної комунікації Інституту філології (Київський національний університет імені Тараса Шевченка).

Головний редактор:

О.Г. Шостак, кандидат філологічних наук, доцент
(Національний авіаційний університет, Україна)

Варіативність концепту національної ідентичності у
В18 сучасному мультикультурному середовищі: кол. моногр. / за заг.
ред. О.Г. Шостак. — К.:Талком, 2020. — 247с.

ISBN 978-617-7832-26-2

Варіативність національної ідентичності – одна з найхарактерніших рис сучасного наукового дискурсу. Це поняття постає в центрі дискусійних розмірковувань авторів даної монографії. Плинність постмодерного інформаційного суспільства спонукає дослідників до осмислення національно-екзистенціальних констант сучасного суспільства.

Монографія містить наукові статті авторського колективу кафедри іноземних мов і прикладної лінгвістики факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету (м. Київ, Україна), а також вчених із США, Франції та Турецької Республіки.

УДК 821.09(100):159.923.2–027.542(082)

ISBN 978-617-7832-26-2

© Національний авіаційний
університет, 2020

РОЗДІЛ І. НАЦІОНАЛЬНА І

**ДО ПРОБЛЕМИ
КОМУНІКАТИВНИ**

Проблема самоідентифікації та активно обговорювана традицією у суспільстві ідентичності є звернення людський засіб спілкування функціонуванням, розвитку Завдання кожної спільноти передбачає, що кожний соціально-комунікативну перетинаючись із функціями коди і субкоди функціональної систему, здатну обслуговувати спільноти і всі сфери найрізноманітніших галузей

Метою дослідження на когерентність і стійкість функціонального вибору мови. Основні завдання: – проаналізувати мовну ідентичність;

– дослідити вплив національно-державного прояву та фактори формування поліетнічного європейського

Методологія дослідження У XX столітті значення мови і культури вивчає Н. Хомський, Дж. Лакофф суспільному рівнях було

зовнішньої допомоги також посилює позитивний імідж Туреччини за кордоном і наділяєпотужністю «м'яку силу» Туреччини.

Лариса Смирнова

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ - ЄВРОПЕЙСЬКІ ВИМІРИ

Надзвичайно важливою проблемою сьогодення постає соціокультурна ідентифікація України, тобто усвідомлення своєї тотожності з певною культурною моделлю на основі національної ідеї [Медвідь, 2003, с. 364]. Сьогодні українське суспільство – це складне перехідне суспільство, котре потребує чіткої системи базових цінностей, окреслених економічними і соціокультурними орієнтаціями.

Під гуманітарним розвитком суспільства розуміються процеси зростання можливостей людини, її добробуту, безпеки, здоров'я та духовності. Гуманітарна політика держави повинна полягати в послідовному здійсненні заходів, спрямованих на підтримку й інтенсифікацію гуманітарного розвитку суспільства з визначеними пріоритетами та загальнонаціональними інтересами.

Сутністю гуманітарної політики повинне стати створення умов для виявлення, формування й розвитку творчого потенціалу особи та суспільства загалом. Завданням гуманітарної політики держави є максимальне пом'якшення негативних наслідків трансформаційних процесів для населення всіх регіонів України і вироблення активно-оптимістичної життєвої позиції за допомогою створення ефективного законодавства, дієвої економічної та соціальної політики, еволюційне введення гуманітарної сфери у нові економічні умови функціонування.

Наслідком занедбання гуманітарних наук у суспільній свідомості затвердився стереотип про вторинність гуманітаристики. Необхідно радикально змінити таке ставлення до наукового пізнання, а отже, витворити ефективну систему освіти та демократичний доступ до сучасної якісної освіти; створити умови для відтворення представників інтелектуальної діяльності;

забезпечити доступ до культурних цінностей. Яскравим ціннісним вираженням самобутніх індивідуально-національних рис особистості є національні особливості світогляду, світосприймання та світорозуміння, котрі формують національну унікальність життєвих позицій та активності людини. Вивчення взаємозв'язку між процесами ідентифікації населення, його політичною, економічною, громадянською активністю в перехідному періоді є важливим філософським, політологічним і соціологічним завданням.

Як стверджує Л.М.Архипенко, найсуттєвішим завданням нині є розвиток мислячого, свідомого суспільства, яке розуміє, що паралельно із задоволенням матеріальних інтересів слід активно працювати в напрямі пробудження та реалізації духовно-культурних потреб людини. Цінність країни має визначатися рівнем розвитку культури, гуманністю суспільства, соціально-психологічним комфортом. Цінними є знання людини, її внутрішня культура, інтелект, гарний настрій та якість праці [Архипенко, 2007, с. 133].

Свідомість українця базується на переплетенні безлічі пунктів самоідентифікації на тлі Сходу та Заходу. Проте це не дозволяє намалювати суцільну пряму у межах координат “Схід – Захід”, яка б відтворювала ідентичність українства на цьому культурному тлі. Адже проблема ускладнюється ще й тим, що ментальність українців передбачає не ототожнення себе з іншими ультурами, а протиставлення себе їм.

Навіть говорячи про толерантність як етно характеристику нашого народу, то й вона забезпечується первинним протиставленням себе іншим культурам, до яких уже й вимальовується лояльне та доброзичливе ставлення.

Направді ж, споконвічна пряма “своє–чуже” не є такою вже й прямою для нашого суспільства. Адже якщо українське – це своє, західне – чуже, протиставлене йому східне не накладається на точку “свого”, а відводиться в інше відгалуження чужого. Таким чином, можна стверджувати, що національна ідентичність української культури якраз і виявляється в тому, що в координатах “Захід – Схід” вона не має чіткого місця – ані в позитивній, ані в негативній площинах.

Кінець ХХ – початок ХХІ століття вніс значні корективи в сприйняття самого часу і особливо – у нашу здатність збагнути і саму сутність суспільного поступу, і свого місця в ньому. Наразі світ

стає динамічнішим і більш непередбачуваним. І у благополучних західних країнах ніхто ще не знайшов шляху в обхід екологічної, духовної кризи.

Жодна існуюча нині суспільно-політична теорія не в змозі представити на суд людський не те що своє бачення віддаленого майбутнього, але хоч би достовірний прогноз виходу з існуючої фінансово-економічної кризи. Наразі науковці та громадські діячі стали все частіше висловлювати занепокоєння щодо дегуманізації суспільних зв'язків і появи «одновимірної людини» у сучасному глобалізованому світі.

Французький історик Ф. Фюре писав із цього приводу у 1995 р.: «Історія знову стала тим тунелем, по якому людина просувається в темноті, не знаючи, куди ведуть її власні вчинки, не впевнена у своїй долі, позбавлена примарної безпеки, яку дає знання про те, що вона робить. Нині, наприкінці століття, на очах у демократичного індивіда, що втратив Бога, захиталися основи "божества історії", і в людини виникла потреба заговорити свою тривогу. Поряд з невпевненістю у сучасному її свідомість потерпає від невпевненості в майбутньому» [Артог, 2008, с. 3].

Глобалізація впливає на персональні сторони нашого життя. Досить прикро нам усвідомлювати, що не лише Україна, а й інші держави пострадянського простору з їх колись досить розвинутою індустрією та кваліфікованою робочою силою не увійшли органічно до групи провідних держав світу. Це не могло не відбитися на у настроях населення пострадянського простору, яке мало підстави вважати, що глобалізація породжує світ переможців і невдах: світ меншості, що впевнено рухається до процвітання, та більшості, яка приречена на нужденне й сповнене відчаю життя. Суспільство відчуло брак об'єднувальної загальнонаціональної ідеології, завдяки якій населення відчуло б себе «національною спільнотою», єдиним національним «МИ» по відношенню до решти світу. На пострадянському просторі запанувало світосприйняття «безчасів'я», або, висловлюючись терміном М. Драгоманова, «пропащого часу».

За оцінкою відомого російського дослідника Лева Гудкова, «сьогодні – час тих, для кого брежневський застій виявився початком їх життя, для кого занепад імперії й атмосфера "безчасів'я", радянського розкладу були природними, нормальними умовами існування, системою нормативних координат. Нове

покоління, яке прийшло вже після краху радянської системи, почуває себе вільним як від ліберальних ілюзій і даремних очікувань, так і від почуття гіркоти й інфантильних розчарувань, але його горизонт є коротким, оскільки ціннісна розмітка простору задана простими й рутинними показниками того, що слід вважати важливим і неважливим: маскультурою, грошима як найбільш узагальненим показником успіху і статусу в нинішніх умовах суспільства суцільної маси. Минулий час став для нього часом колективного самоствердження, зростаючого задоволення життям (країна ще ніколи не жила так добре, як нині) і самовдоволення, що виникало, між іншим, завдяки порівняно невисокому рівню домагань і відносної доступності засобів їх здійснення, відсутності великих ідей і перспектив. Це теж свого роду скинення складності, але, можливо, з часом вони ще може наберуть свій вантаж невирішених проблем» [Гудков, 2011, с. 13].

Слід зрозуміти, що витoki цієї проблеми занадто глибокі, щоб говорити про них поверхнево. За оцінкою директора Лондонської школи економіки Ентоні Гіденса, «нехай на гірше чи на краще, та ми просуваємося уперед до глобального ладу, якого ніхто повністю не розуміє, але наслідки якого ми усі відчуваємо». З одного боку, пояснює він, «глобалізація є причиною відродження локальних культурних ідентичностей у різних частинах світу». З іншого боку, «глобалізація, звісно ж, не простує шляхами справедливості, і аж ніяк не є милосердною за своїми наслідками. Для великого загалу людей, які живуть поза межами Європи і Північної Америки, вона виглядає дискомфортно, подібно до вестернізації – або либонь американізації, позаяк Сполучені Штати є зараз єдиною супердержавою, яка за своїм економічним, культурним і збройовим становищем домінує у глобальній світобудові» [Гіденс, 2004, с. 15].

Насьогодні ми цілком можемо переконатися в тому, що і Сполученим Штатам і Європі теж доводиться пожинати плоди цієї «страшної» глобалізації, де пропаганда заходу (вестернізація) викликає розплату у вигляді «зворотної хвилі» міграційних процесів не лише з боку традиційного «третього світу», а й пострадянського та посткомуністичного простору. Хоча для осмислення ролі й місця України в сучасному глобальному процесі, як на нашу думку, слід виходити не з протиставлення цивілізацій в контексті Самюеля Гантінгтона – «християнська – ісламська» чи «православна –

протестантська» тощо – а насамперед з факту подвійної моралі ринкового фундаменталізму в його версії агресивного глобалізму (не глобалізації як процесу).

Ця глобалізація ставить величезний акцент на створенні світової спільноти без кордонів у тому випадку, коли йдеться про вільне переміщення товарів, фінансів і послуг, а, відповідно, й отримання надприбутків. Однак у глобалізмі відразу ж виникає ефект «подвійної моралі», коли справа починає стосуватися вільного переміщення людей. Часто в багатих розвинутих країнах одні і ті ж діячі, які рішуче вітають глобалізацію як передумову вільного доступу своїх товарів і послуг на чужі ринки, відразу ж змінюють свою позицію і проголошують антиімміграційні гасла, коли справа торкається вільного пересування людей. Пояснити це можна не лише збереженням надприбутків, а й звичних культурних традицій та встановленого способу життя своєї національної держави. Але це лише один із аспектів розглядуваної проблеми. Сьогодні, власне, мабуть ніхто не взявся б дати однозначної оцінки об'єктивному процесу взаємодії глобалізації та національної ідентичності.

Але ж питання в тому, чи існує захист від глобалізованої зміни міжнародного соціально-економічного клімату? Український професор А. Гальчинський ставить такий діагноз: ринковий фундаменталізм зробив глобальну капіталістичну систему хворою і недієздатною. Ідеться не лише про економіку. Особливо пригнічує поширення через відповідні механізми суто ринкових принципів поведінки на всі інші – неекономічні – сегменти людського життя. Відбувається відторгнення морально-етичних і духовних цінностей, напрацьованих людством у процесі історичного розвитку. Зведення мотиву прибутку до рангу етичного принципу є своєрідним збоченням цієї глибоко й безнадійно хибної ідеології [Гальчинський, 2006, с. 240].

Власне, дуже часто людей бентежить описаний Гіденсом, своєрідний «коктейль»: відродження «локальних культурних ідентичностей» відбувається за «несправедливих» часів і «немилосердних наслідків». Тут згадуються слова літературного героя: «люди як люди, але їх зіпсувала житлова проблема». Глобалізація, яка в нинішній версії економічного ринкового фундаменталізму націлена в основному на накопичення багатства, часто ігнорує при тому соціальні й культурні виміри суспільства

вдається до модернізованого варіанту сегрегації і тим самим неминуче провокує соціальні виступи й прагнення до зміни існуючої системи соціальної несправедливості. У чому вихід: нинішній світ, у якому панує пригнічення щодо переважної частини людства, має стати більш відкритим для вільного пересування. Зворотна хвиля міграції з депресивних регіонів периферії капіталістичної світ системи рано чи пізно масово накриє США і Європу. Так, частка сукупного населення в багатих державах Європи та Північної Америки по відношенню до всього населення світу уже помітно знизилася з 30 % у 1900 р. до 17 % у 2000 р. У 2020 р., ця частка ймовірно знизиться ще більше – аж до 14 % населення світу. Наслідки не за горами. Неминуче буде збільшуватися й бюджетне навантаження внаслідок зростання потреб соціального забезпечення. Це потягне за собою уповільнення темпів економічного зростання. Тому багатші країни будуть просто змушені збільшити кількість молодих іммігрантів, звідси річ – освіченіших. Це розуміє й Ангела Меркель, коли в інтерв'ю журналу «Шпігель» зазначила: «Наша ціль – контрольована імміграція в Німеччину. А також, що доступ іноземних висококваліфікованих спеціалістів і працівників повинен систематично контролюватися з урахуванням реалій німецького ринку праці визначатися відповідно до чітких, зрозумілих і виважених критеріїв, таких як потреби, кваліфікація, здатність до інтеграції» [Волков, 2009]. Зазначена категорія освічених мігрантів уже усвідомлює, що, створюючи своїм трудом державу «загального благоденства», вони ж самі від цього «благоденства» відтискуються в депресивні регіони проживання, де накопичуються «грона гніву». Для Америки ця проблема поки що менш відчутніша. Американці як «нація іммігрантів» за тривалий час напрацювали власний досвід інтеграції великої маси різноманітних етносів у американський народ, але навіть у цій країні останнім часом виникають проблеми з національною ідентичністю і усвідомленням громадянства. Парадокс у тому, що саме серед науковців США у свій час виявилось найбільше послідовників ідеї загасання регульовальної ролі національної держави. За приклад може правити такий прогноз Ф. Фукуями: «Економічні сили раніше породили націоналізм, замінивши клас національними бар'єрами, створивши централістське, гомогенізоване в мовному плані співтовариство. Ті ж самі економічні сили ведуть до усунення національних бар'єрів

шляхом створення інтегрованого світового ринку. Загибель націоналізму – це питання часу» [Fukuyama, 1997, p. 275]. Однак історія вкотре скоригувала такі самовпевнені прогнози. Уже за кілька років опонент Фукуяма професор С. Гантінгтон ударив на сполох, зазначивши, що основними викликами національної ідентичності США стає «зростання впливу іспаномовної громади й тенденція до мовного й культурного поділу Америки, а також розширення прірви між космополітичною ідентифікацією еліт і прихильністю нації до традиційної ідентичності [Терентьев, 2010].

Остання хвиля іммігрантів кидає виклик американському суспільству в тому, що мексиканці та інші меншини нині не прагнуть «сприймати» англосаксонське політичне кредо, а тим більше вивчати англійську мову. Абсолютно навпаки, вони намагаються отримати всі права й привілеї американського громадянства, зберігши при цьому свою «латиноамериканську ідентичність, полі-

тичне й соціальне самоусвідомлення латино». Вони не збираються адаптуватися до англопротестантської культури й бажають краще створити автономну іспаномовну спільноту на території Сполучених Штатів Америки.

Гантінгтон зазначає, що в країні відбувається справжня «демографічна реконкіста (відвоювання) областей, захоплених Сполученими Штатами в 1830–1840 рр.».

Не іспаномовні білошкірі жителі у Каліфорнії а Колумбії вже перетворилися на меншість. Американці ж все ще намагаються не звертати особливої уваги на цю проблему, посилюючи тим самим іспаномовних мігрантів упевненість у своїх силах.

На думку С. Гантінгтона, іншим викликом національної ідентичності Сполучених Штатів, є космополітизм американських еліт. Сучасну Америку вже не можна назвати представницькою демократією, адже з деяких питань, а надто тих, що стосуються національної ідентичності, думка обраних лідерів загалом не збігається з думкою народу. «Цих людей, – пише дослідник, – котрих називають "давоськими хлопчиками", "золотими комірцями" і "космократами", об'єднують нові концепції глобальної пов'язаності. Міжнародна спільнота, на їхню думку, морально перевершує спільноту національну, націоналізм для них є злом, національна ідентичність – підозрілим явищем, а національні

інтереси – протизаконними». Це в той час, коли прості американці, переконаний Гантінгтон, завжди були й досі залишаються однією з найбільш патріотичних націй світу.

Тим українським діячам, які пропагують тезу про відмирання «етнічної нації» і повсюдного утвердження «нації громадянської» непогано було б поставити перед собою запитання: невже американці не здатні піднятися над національною специфікою і сформуванню виключно політичну (громадянську) націю на основі індивідуалізму, прагнення до успіху й ідеї «рівних можливостей»?

Гантінгтон вважає: «Політичне кредо саме по собі ще не створює нації. У нації може існувати кредо, але душа нації – це дещо інше, і вона визначається спільною історією, традицією, культурою, спільними героями й лиходіями, перемогами і поразками».

Гантінгтон критикує найпоширенішу в Америці «концепцію салату» (у Канаді вона утвердилася через проблему Квебеку), засновану на культурному плюралізмі. Вона, мовляв, для Сполучених Штатів є неефективною і загрожує втратою американською нацією своєї ідентичності внаслідок втрати «стрижневої культури».

Дослідник переконаний, що «імміграція без асиміляції породжує напруженість у суспільстві», а білінгвізм створює мовний бар'єр між двома його складовими. Чи не є це аргументом проти виступів прихильників «білінгвізму» в Україні, які цілеспрямовано ведуть країну до розколу? С. Гантінгтон переконаний, що берегти національну ідентичність Сполучені Штати зуміють, лише в тоді, якщо англопротестантська культура, як система цінностей, залишиться для американців пріоритетною.

Автор вважає, що більшість в американському суспільстві прихильна до «національно-патріотичної альтернативи», і тому Сполученим Штатам все ж таки може вдасться зберегти вірність концепції національної держави.

Постає паралельне вагоме питання щодо розвитку вектору нашої країни: чи вдасться Україні зберегти її єдність – питання, поки що лишається відкритим. Проблема національної єдності стосується й розвинутих країн Європи, а особливо Японії. З одного боку, ці країни не зможуть підтримувати свій рівень життя чи виконувати свої соціальні зобов'язання щодо літніх громадян без дуже значного притоку свіжої крові – так званої міграції заміщення.

А з іншого боку, правда полягає в тому, що кількість іммігрантів, яку ці країни мали б прийняти для підтримання звичного рівня життя, виходить за межі можливого – не в останню чергу в силу загрози потенційних соціальних і культурних конфліктів, які вже даються взнаки.

Так, наприклад, гостра реакція Нідерландів на зростання частки марокканців і турків у населенні країни (в 10 разів за останніх 30 років) полягає саме в тому, що іммігранти із свого боку не виявляють належної толерантності й в більшості своїй, за оцінкою Збігнева Бжезінського, «не приймають голландські звичаї і спосіб життя. Те саме відбувається і в інших країнах Європи» [Бжезінський, 2006, с. 149].

Для європейців проблеми імміграції, небажання приїжджих з інших країн інтегруватися в суспільство стають усе більшим боєм. Як наслідок, політичним фактом в Європі стала стрімка активізація діяльності правих та ультраправих угруповань.

Як висловлює припущення - гіпотезу Сергій Дацюк, що всередині української колективної ідентичності існує суттєве зміщення. Оскільки простір та час української ідентичності постійно руйнується, то базовою структурою для збереження ідентичності стає сакралізація: цінності та міфи, пісні, казки, тобто здебільшого елементи сакралізації, які живлять мову і надають її особливого статусу.

Філософія України щодо подій, території та часу геніально виражена Остапом Вишнею в своїй новелі "Чухраїнці". Українська футурохронотопія – "якось то воно буде", українська ретрохронотопія – "я так і знав". Тобто українці не рефлексують щодо майбутнього ("якось то воно буде"), а коли негативне майбутнє раптом і зовсім несподівано станеться, то виявляється, що ми вже готові до нього інтуїтивно ("я так і знав") [Дацюк, 2012].

У своєму відомому есеї "Україна – батьківщина замріяних янголів" Густав Водічка говорить, що Україна "поза подіями і часом". Це означає низький рівень рефлексії українців над своїм історичним буттям. Україна має цікаву історичну долю – руйнуватись та відроджуватись в територіальному ареалі свого буття. Українці, століттями практикувались в цьому і досягли неабиякого успіху.

Така топологічна стратегія може бути означена як інпансія (інпансивність), тобто готовність підпорядковуватися іншим імперіям геополітично, жертвуючи, якщо потрібно, цілісністю території, зазнаючи інших культурних впливів аж до небезпеки повної втрати колективної ідентичності. Топологічний зміст (частина хронотопії) української ідентичності можна означити у стійкій тезі: "Моя хата скраю (я нічого не знаю)".

Ця теза є вираженням просторової стратегії українців. "Моя хата скраю" тому, що концентровані громади зазвичай руйнуються геополітичними процесами. Долучення до концентрованої громади означає ризик для українця потрапити в руїну, де живими лишаються лише ті, у кого "хата скраю". В цій же тезі звучить розуміння небезпечності будь-якої публічності у її інституційному вигляді, тобто у вигляді держави. Продовження цієї тези ("я нічого не знаю") означає відмову від знання, від рефлексії. В Україні рефлексія є не тільки повсякчас болючою, але і смертельно небезпечною. Щоб зрозуміти її, сучаснику-українцю варто звернути увагу на своє відчуття щодо окупованого Росією в 2014 році Криму – територія наша, але ми нічого не можемо вдіяти, щоб відвоювати її у загарбника. Підхід "моя хата скраю" можна назвати – розділеною публічністю території в українській ідентичності.

Широке застосування парканів в Україні є чітким проявом двох аспектів такого відношення до території – перебування на ній як публічний і водночас від'єднання парканом від інших, хто спільно проживає на території. Тобто кожен ніби на публічній території, але відокремлений від інших. Розділена публічність території прямо пов'язана з хронологічною акцентуацією історії, про яку говорилося раніше. Ці узагальнення означають сепарацію хронотопії або дискретну хронотопію – українцю набагато легше досягнути часткове (приватне), ніж загальне (публічне). В той час як росіянинові легше досягнути загальне (публічне), ніж часткове (приватне). При цьому німець чи француз однаково добре розуміє і те, і інше. Той же принцип породжує різницю між різними способами освоєння території – в Україні господарське освоєння території домінує над політичним її освоєнням. Господарське освоєння території здійснюють роди і громади, і роблять це добре, а політичне освоєння території здійснює еліта, і повсякчас робить це погано. Колективна

ідентичність як самототожна поіменована зв'язність та єдність самоусвідомлення деякої спільноти через самоасоціації виступає як синхронія (зв'язність часу), синтопія (зв'язність простору/території) та синхронотопія (концептуальна зв'язність часопростору) – в конкретному випадку хронотопії української ідентичності. Синхронія в будь-якій спільноті здійснюється через історію (зв'язність теперішнього через минуле), новини (зв'язність через опис подій теперішнього) та футурологію (зв'язність теперішнього через майбутнє). В українській ідентичності є сильна зв'язність через історію (традиція Грушевського), слабка та локальна зв'язність через новини (українські новини є винятково місцевими, не європейськими і тим більше не світовими) і майже зовсім відсутня зв'язність через футурологію.

Поняття ідентичність в цілому означає, що члени певної суспільної спільноти є тотожними один одному та й індивід є тотожним самому собі; властивість людини, пов'язана з відчуттям власної належності до певної групи - політичної партії, народу, релігійної конфесії, раси, спільноти; властивість індивіда залишатися самим собою в плинних соціальних ситуаціях і являється результатом усвідомлення самого себе у якості людської особистості, що відрізняється від інших.

Інший термін - «Его-ідентичність» – (термін Е.Еріксона) – цілісність особистості; тотожність і безперервність нашого «Я», незважаючи на ті зміни, які відбуваються з нами у процесі росту і розвитку. Криза ідентичності – це втрата его-ідентичності; у такому стані зникає чи знижується цілісність, тотожність і віра людини у свою соціальну роль.

Поняття «криза ідентичності», на думку В.Хьосле, заслуговує на увагу по двом причинам: 1) формальна ідентичність являється якістю кожного об'єкта і передумовою послідовності будь-якої теорії про ці об'єкти; 2) реальна ідентичність властива тільки емпіричним об'єктам і має різні форми у залежності від онтологічного статусу конкретного об'єкта; під реальною ідентичністю ми розуміємо збереження форми об'єкта у часі.

Причини кризи ідентичності знаходяться вже в аналізі факторів ідентичності: коли один чи більше факторів не в порядку, можлива криза ідентичності. Причиною, що викликає проблеми ідентичності, являються нові фізіологічні функції, як такі, а

нездатність вписати дії, необхідні для задоволення нових потреб, у вироблену людиною систему цінностей.

Сама глибока криза ідентичності являється результатом переконання про те, що не існує будь-яких моральних норм. Причинами кризи колективної ідентичності являються відкидання символів, розпад колективної пам'яті, представлені традиціями, втрата віри у загальне майбутнє, дисгармонія між описовим і нормативним образами себе, невідповідність між уявленням культури про саму себе та її образами в інших культурах, почуття неповноцінності відносно більш досконалої культури. В інформаційному суспільстві відбувається перехід до нової системи само ідентифікації, яка дозволяє вільно моделювати своє «Я», конструювати власну ідентичність.

Здатність до вільної, само ідентифікації являється одним з проявів креативного мислення, результатом багаторівневого абстрагування. Воно спирається на систему розрізнених образів, що ірраціонально сприймаються і оброблюються підсвідомістю. Свідомість витісняється у сферу позасвідомої творчості і попадає у простір симуляції образів, моделювання віртуальної реальності.

Проблема ідентичності породжується інноваційним характером розвитку інформаційного суспільства по мірі того, як оточуючий світ стає все більш складнішим, людина все активніше намагається до відтворення у ньому найбільш звичних, традиційних форм соціальної ідентифікації. Сучасна людина покликана постійно втрачати ідентичність з тим, щоб знову і знову її виробляти. Проблема цілісності особистості стає актуальною саме у період зародження постнеокласичної пізнавальної моделі.

Акцентуація на проблемі цілісності особистості вписана у становлення сучасної картини світу, пов'язана зі становленням інформаційного суспільства. Розпад соціальних спільнот, що являються основою для цілісної людини, неефективність привичних способів орієнтації у новому оточуючому середовищі, формують особливий тип умонастрою і світовідчуття, що свідчить про те, що людина може стати заручником цих технологій.

Сучасна криза ідентичності проявляється у різноманітних формах: апатії, намаганні відійти від реального світу, безпорадності, віртуальній залежності. Ця тенденція приводить до негативної

автономії, дезінтеграції, відсутності життєвих планів, втрати довгострокових життєвих планів.

З іншої сторони, відчуття єдності зі своєю інформаційною спільнотою дозволяє осмислювати значущість свого особистісного буття і зберігати цілісність існування. Ступінь ексклюзивності групової ідентичності стає зверненою у сторону єдиної загальнолюдської ідентичності. Матеріальною основою психологічного зближення людських спільнот виступає сучасне інформаційне суспільство, що наближає технологічну та інформаційну супер-ідентичність майбутнього, у якій втрачають своє значення звичайні расові, релігійні, культурні та економічні бар'єри, що розділяють людей.

Втрата минулої ідентичності у сьогоднішній реальності заставляє цілісну особистість вибирати, співставляти, пропонувані суспільством нові інформаційні цінності і норми, які допомагають виробляти необхідну стратегію поведінки у теперішньому і майбутньому. «Народжується» новий тип особистості, як носій інформаційної культури - «багатовимірна людина», для якої характерним є визнання рівнозначності всіх проявів: інтелекту, здатності до інноваціям, ризику, мобільності у плинних ситуаціях. Виходячи з методологічної рефлексії і культурологічного осмислення “колективного несвідомого”, названого К. Юнгом “архетипами”, слід звернути увагу на сталі структури неусвідомленого як структурного компоненту масової свідомості.

Саме ці архетипи стають основою масової свідомості, яка виокремлюється як “колективне несвідоме” і навіть грає у житті людини і суспільному житті конструктивно організуючу роль. Завдяки цим “архетипам” здійснюється смисловий зв'язок епох, культур і цивілізацій, підтримується духовна цілісність соціуму, створюється феномен тієї “колективної душі”, в якій зникають індивідуальні особливості і беруть верх несвідомі елементи, тому що в натовпі “людина стає варваром”, істота – інстинктивна, дії такої істоти підкорюються впливу спинного, а не головного мозку, і в цьому відношенні вони подібні первинним істотам.

Потреба у цілісному осмисленні ідентичності пов'язана з проблемою вибору і самовираження в умовах сучасності. Сучасна соціальна реальність характеризується невизначеністю, відсутністю єдино вірних і простих рішень, формує філософські основи для

формулювання абстрактних висновків, які виступають не вирішенням проблеми, а описом невирішених проблем. Ідентичність представляє собою багатоаспектний феномен, який формується, підтримується і трансформується у залежності від соціокультурних умов [Корабльова, 2000, с. 288], [Воропаева, 2004, с. 67].

Деякі науковці, зокрема М.Марунчак, вважають, що мовна асиміляція не тотожна з національною асиміляцією, тобто нівеляцією самої народності. Втішаючи себе, вони твердять, що навіть втративши свою мову, канадці українського походження продовжують ідентифікувати себе з національністю батьків. Але Ю.Жлуктенко у своїй монографії „Українська мова на лінгвістичній карті Канади” зауважує: „Якщо послідовно дотримуватися цієї лінії, то навіть тоді, коли в Канаді вже не залишиться жодної людини, яка ще б розмовляла українською мовою, можна буде продовжувати запевняти, що ніякої асиміляції, власне, не сталося: мова та культура зникли, зате залишилися “ідентичність”.

До позалінгвістичних факторів, які мають важливе значення у випадках взаємодії між іммігрантською та місцевою мовами, Ю.Жлуктенко, окрім кількісного показника, відносить ступінь суцільності поселення іммігрантів, їх соціально-політичне становище, тривалість перебування у новій країні, культурно-освітній рівень, наявність власної преси, літератури, шкіл, учбових закладів з викладанням іммігрантською мовою, кіно, радіо і телепередач [Жлуктенко, 1990, с.176].

З розвитком двомовності в середовищі канадців українського походження зміни виникають не лише в українській мові.

Англійське мовлення канадських українців також зазнає впливу, значний шар українізмів в англійській мові канадських українських не знижує загального рівня мовної культури, яка, принаймні в друкованих джерелах є досить високою.

Між тими роками коли з тих чи інших причин, наші співвітчизники, змушені були залишати рідну землю і нашим часом минули понад 120 років, але живе і квітне наша рідна українська мова. І, як сказав В.Овсянико-Куликовський: „Мова народу, народності чи діаспори – то генетичний код національної

культури, запорука самобутності та самозбереження” [Овсянико-Куликовський, 1922, с.188].

Як зазначив К.Ушинський, поки жива мова в устах народу, до того часу живе і народ. І нема насильства нестерпнішого, як те, що хоче відірвати в народу спадщину, створену незчисленними поколіннями його віджилих предків.

Значну спадщину залишили українські письменники, поети, художники, скульптори української діаспори. Їх праці відзначаються глибокою патріотичністю та високою художністю і складають невід’ємну частину культурного надбання України за її межами.

Відкриваючи для себе власну "історичну та духовну сутність і те, що вона нерозривно пов’язана з європейськістю, плекана з її джерел, та й сама була її джерелом, українці неодмінно прийдуть до осмислення власної української Європи, яка зможе і неодмінно долучиться до Європи польської, французької, німецької, італійської, чеської, естонської" [Ажнюк, 1999, с. 215].

Включення у процеси євроінтеграції і глобалізації світу не передбачає відмови від власної сутності, національної. Зміни мають відбуватися для самоствердження української нації у світі, її подальшого розвитку. Українська держава повинна мати свій вектор розвитку, який відповідав би національним інтересам.

Якісні зміни відбуваються й у мовній свідомості. Змінюється не лише кількісні та якісні пропорції користування мовами, а й сам підхід до навчання української мови, як національної. Ставиться питання про те, чи діти мають опанувати її як засіб повсякденного спілкування, чи тільки як символ своєї етнічної належності, оскільки саме користування мовою стає принагідним і необов’язковим. Двомовність української діаспори (так званий етнокультурний білінгвізм) – явище нестабільне, й українська мова зберігає шанси на виживання до тих пір, доки існують комунікативні ситуації для ексклюзивної одномовності чи зберігається потреба й можливість прямого зв’язку з Україною.

Сьогодні на зміну палким закликам не піддаватися мовній асиміляції приходять компромісні ший погляд. Серед молодих українців зростає зацікавлення професійним опануванням мови саме з прагматичних мотивів: працевлаштування в державних та комерційних структурах, що мають відношення до України,

університетська кар'єра (славістика, історія, економіка, політологія тощо). Перевага все більше надаватиметься елементам літературної мови материкової України, адже насамперед з нею пов'язуватимуться як символічні, так і прагматичні її аспекти.

Поступово відходитиме в історію протиставлення діаспорної мовної практики з літературною мовою етнічного материка. Спротив асиміляції (в тому числі й мовній) ймовірно зменшиться, адже після відновлення української державності діаспора поступово перестане бути останнім bastionом українства. Українська мова в країнах поселення дедалі більше набуватиме ознак діаспорної мови державної нації з усіма плюсами і мінусами, що з цього випливають [Андрійчук, 2007, с. 128].

ЛІТЕРАТУРА

1. Ажнюк Б. Національна ідентичність і мова в українській діаспорі // Сучасність. – 1999. – № 3. – С. 128-140 .
2. Азарова Л. Є. (2018). Мова як визначальний чинник ідентичності української нації. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Вип. 292: 24-32.
3. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму / Б. Андерсон. – К. «Критика», 2001. – 271 с.
4. Андрійчук О. Україна – Європа: тести на сумісність. – К.: Смолоскип, 2007.
5. Апенко Е.М. Литературная критика /Е.М.Апенко // История литературы США. Т.III. Литература середины XIX в. (поздний романтизм). – М.: Наследие, 2000. – С. 557-577.
6. Апресян Ю. Д. Английские синонимы и синонимический словарь / Ю. Д. Апресян // Англо-русский синонимический словарь. – М. : Наука, 1979. – С. 500–543.
7. Апресян Ю. Д. Интегральное описание языка и системная лексикография / Юрий Дереникович Апресян // Избранные труды. – М. : 1995. – Т. 2. – С. 47–52.
8. Апресян Ю. Д. Лексикографическая концепция НБАРСа / Ю. Д. Апресян // Новый большой англо-русский словарь. – М. : Русский язык. – 1993. – Т. 1. – С. 6–17.
9. Апресян Ю. Д. Толковый словарь нового типа как основа серии словарей / Ю. Д. Апресян // Современное состояние и тенденции развития отечественной лексикографии. – М. : Русский язык, 1988. – С. 14–16.
10. Архипенко Л. М. Національна ідентичність як чинник духовного захисту особистості / Л. М. Архипенко // Психологічна безпека та адаптація особистості : матеріали міжнародної науково-практичної конференції 7–8.11.2007 р. м.Дніпропетровськ. – Дніпропетровськ, 2007. – С. 133–144.
11. Базова В. «Міфема лосося як носій індіанської сингулярності в контексті оповідання Шермана Алексіє «Найкрутіший індіанець у світі» / В.Базова // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах. – Вип.35. – К.: 2017. – С.49-54.

12. Бакіров В. С. Вища школа України : на шляху до європейських стандартів / В. С. Бакіров // Академическая мобильность – важный фактор образовательной евроинтеграции Украины : материалы Междунар. науч.-практ. конф. – Х. : НУА, 2010. – С. 37-47.
13. Барт Р. Система моды. Статьи по семиотике культуры / Р. Барт. – М., 2003. – С. 270.
14. Березнікова Н.І. Відображення національної ідентичності американських індіанців в сучасних резерваціях індіанським письменником Шерманом Алексієм / Н.І.Березнікова // Національна ідентичність в мові та культурі: зб. наук. праць / ред. А.Г.Гудманян, О.Г.Шостак. – К.: Талком, 2017. – С.117-120.
15. Берков В. П. Вопросы двуязычной лексикографии : автореф. дисс. ... доктора филол. наук : 10.02.19 / В. П. Берков. – Л., 1971. – 30 с.
16. Берков В. П. Двуязычная лексикография / Валерий Павлович Берков. – СПб. : Изд-во СПб. ун-та, 1996. – 248 с.
17. Берков В. П. Слово в двуязычном словаре / Валерий Павлович Берков. – Таллинн : Валгус, 1977. – 276 с.
18. Бех, І. Д., Журба, К. О. (2017). Концепція формування у підлітків національно-культурної ідентичності у загальноосвітніх навчальних закладах. Гірська школа українських Карпат, 16, 24-33.
19. Бобилевич Гражина. Китч как конфликт ценностей (на примере портретов дочери кисти Александра Максовича Шилова) / Гражина Бобилевич // Revitalizace Hodnot: Umeni a LiteraturaII. Ed. J.Dohnal. – Brno, 2015 – С.115-120.
20. Бойніцька О.С. Англійський історіографічний роман кінця ХХ – початку ХХІ ст.: філософія жанру. Монографія / О.С.Бойніцька. – К.: Видавець Карпенко В. М., 2016. – 324 с.
21. Бронуэн М., Рингхэм Ф. Словарь семиотики / М. Бронуэн, Ф. Рингхэм. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. – 256 с.
22. Брэнд М. Наемник /Макс Брэнд [електронний ресурс]. – М.:Центрополиграф, 1998. - Режим доступу <https://www.e-reading.club/book.php.book=8742>
23. Бурстин Д. Американцы: Национальный опыт: Пер. с англ. Авт. послеслов. Шестаков В.П.; Комментар. Балдицина П.В. – М.: Изд. группа «Прогресс» - «Литера», 1993. – 624с.

24. Ващенко А.В. Фронтір / А.В. Ващенко // История литературы США / [Ред. кол. Я.Н. Засурский, М.М. Коренева, Е.А. Стеценко]. – М. : «Наследие», 1999. – Том II : Литература эпохи романтизма / [Ред. кол. 2-го тома :А.М. Зверев, М.В. Тлостанова]. – С. 349–375.
25. Виноградов В. В. Избранные труды. Лексикология и лексикография / Виктор Владимирович Виноградов. – М. : Наука, 1977 – С. 118–161.
26. Висоцька Н.О. Єдність множинного. Американська література кінця ХХ – початку ХХІ століть у контексті культурного плюралізму / Н.О.Висоцька. – К.: КНЛУ, 2010. – 456 с.
27. Висоцька Н.О. Конституювання ідентичності в полікультурному просторі як об'єкт теоретичної рефлексії / Н.О.Висоцька // Україна – проблема ідентичності: людина, економіка, суспільство. – К.: Стилос, 2003. – С.21-31.
28. Гак В. Г. Проблема создания универсального словаря / В. Г. Гак // Национальная специфика языка и её отражение в нормативном словаре. – М. : Русский язык, 1986. – С. 119–125.
29. Гальчинський А. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи : Методологічні аспекти / А. Гальчинський. – К. : Либідь, 2006. – С. 240–267.
30. Герд А. С. Основы научно-технической лексикографии / Александр Сергеевич Герд. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1986. – 69 с.
31. Головащук С. І. Перекладні словники і принципи їх укладання : на лексичному матеріалі російської та української мов / Сергій Іванович Головащук. – К. : Наукова думка, 1976. – 247 с.
32. Гомілко О. Феномен тілесності: дис. ... докт. філософ. наук: спец. 09.00.04 «Філософська антропологія, філософія культури»/ О.Гомілко. – К., 2007. – 438с.
33. Гора О. Освітнє середовище як фактор формування національної ідентичності студентів вищих навчальних закладів / О.Гора // Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки. – 2011. – Вип. 8(1). – С. 97–101. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2011_8%281%29_21.
34. Городный Л. И. Становление английской синонимической лексикографии (словари синонимов в XVIII–XIX вв.) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / Л. И. Городный. – Л., 1981. – С. 17–20.

35. Греймас А., Фонтаний Ж. Семиотика страстей: От состояния вещей к состоянию души / А.Греймас, Ж.Фонтаний. – М.: Издательство ЛКИ, 2010. – 336 с.
36. Грох М. Консенсусное объяснение формирования наций // Вопросы философии, Москва, 2011, № 01, стр. 27-36.
37. Гудзенко О.З. Міжпоколінські відмінності уявлень про фактори досягнення життєвого успіху / О.З. Гудзенко // Соціологія майбутнього: науковий журнал з проблем соціології молоді та студентства. – 2010. – № 1. – С. 106–113.
38. Гудков Л. Абортивная модернизация / Л. Гудков. – М. : Рос. полит. энциклопедия, 2011. – С. 13–14. 5 Гіденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя Е. Гіденс. – К. : АЛЬТЕРПРЕС, 2004. – С. 15–16.
39. Гундорова Т. Кітч і Література. Травестії. /Т.Гундорова.– Факт, 2008. –284 с.
40. Денисов П. Н. Лексика русского языка и принципы ее описания / Петр Никитич Денисов. – М.: Русский язык, 1993. – 245 с.
41. Денисов П. Н. Основные проблемы теории лексикографии / Петр Никитич Денисов. – М. : Русский язык, 1976. – 207 с.
42. Денисов П. Н. Практика, история и теория лексикографии в их единстве и взаимообусловленности / П. Н. Денисов // Проблемы учебной лексикографии и обучение лексике. – М. : Русский язык, 1978. – С. 25–33.
43. Донскіс Л. Збентежена ідентичність і сучасний світ / Леонідас Донскіс: (пер. З англ. О.Буценко). – К.:Факт, 2010. – 311 с.
44. Дубичинский В.В. Искусство создания словарей. Конспекты по лексикографии / Владимир Владимирович Дубичинский. – Харьков : ХГПУ, 1994. – С. 18–23.
45. Жлуктенко Ю. Українська мова на лінгвістичній карті Канади // Київ : Наук. думка, 1990. – 176 с.
46. Заблоцький В.В. Мовна політика в Україні: стан та напрями оптимізації : автореф. дис. канд. політ. наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси (політичні науки)» / В.В. Заблоцький. – Х., 2007. – 16 с.
47. Казакевич, О. (2017). Роль мови у формуванні національної ідентичності (Role of language in the national identity format). Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Культурологія», (Вип. 18), - с. 77-79.

48. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В.И. Карасик. – М., 2004. – 477 с.
49. Кларк, Уолтер Ван Тилберт. Случай у брода / Уолтер Ван Тилберт Кларк. [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.e-reading.club/chapter.php/133275/36/Prizraki_bizonov._Amerikanske_pis_ateli_o_Dal'nem_Zapade.html
50. Колісниченко А. В. Міфопоетика творчості Гарта Крейна: дис. канд. філол. наук: 10. 01. 04 / Колісниченко Анна Віталіївна; М-во освіти і науки України, Нац. Дніпровський ун-т ім. Олеся Гончара. – Дніпро, 2017. – 174 с.
51. Колісниченко А. В. Першостихії як засіб гармонізації художнього простору поеми Гарта Крейна «Міст» / А. В. Колісниченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Серія: Філологія, 2016 – Вип. 22. – С. 70-72.
52. Корабльова Н.С. Багатовимірність рольової реальності: ролі і маски – лик і личина / Надія Степанівна Корабльова- Харків: ХНУ, 2000.- 288с.
53. Коренева М.М. Литература XVIII в. Введение /М.М.Коренева // История литературы США. Т.І. Литература колониального периода и эпохи Войны за независимость XVII-XVIII в. – М.: Наследие, 1997. – С. 329-349.
54. Кременецькі компаративні студії : [науковий часопис / ред.: Чик Д.Ч., Пасічник О.В.]. -- 2016. -- Вип. VI. Т. I.-- С. 307-317.
55. КрючковаТ.Б. Языковая политикан реальность [Текст] /Т.Б. Крючкова // Вопросы филологии. — 2010. — №1 (34). — С. 30-39.
56. Кудашев И.С. Проектирование переводческих словарей специальной лексики / Игорь Сергеевич Кудашев. – Helsinki : Helsinki University, 2007. – 445 с. Вісник КНЛУ. Серія Філологія. Том 16. № 1. 2013.
57. Кун М. А. Легенди і міфи Стародавньої Греції / М. А. Кун. – К., 2013. – 229 с.
58. Куць О.М. Мовна політика в державотворчих процесах України : навч. посіб. / О.М. Куць. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Карамзіна, 2004. – 275 с.
59. Ламур, Луис. Как был покорен Запад / Луис Ламур. [електронний ресурс]. – М.:Центрополиграф, 1994. - Режим доступу http://loveread.ec/view_global.php?id=6214

60. Логан Джек. Железный мустанг / Джек Логан [электронный ресурс]. – Режим доступа - <https://libking.ru/books/adv-/adv-western/439780-dzhek-logan-zheleznyu-mustang.html>
61. Лотман Ю. Театральный язык и живопись (К проблеме иконической риторики) / Ю.Лотман // Статьи по семиотике культуры и искусства. – Санкт-Петербург, Гуманитарное агентство «Академический проект», 2002. – 551 с.
62. Макмуртри Лэрри. Одинокий голубь / Лэрри Макмуртри. [электронный ресурс]. – Режим доступа <https://www.e-reading.club/book.php?book=99588>
63. Марчук Ю. Н. Действующие системы машинного перевода и автоматические словари / Ю. Н. Марчук // Машинный перевод и автоматизация информационных процессов : [сб. ст.]. – М. : Наука, 1979. – Вып. 3. – 70 с.
64. Маслова В. Когнитивная лингвистика: учеб. пособие / В.Маслова. – 3-е изд., перераб. и доп. – Минск: ТетраСистемс, 2008. – 272 с.
65. Медвідь Ф. Взаємозв'язок національної і релігійної ідеї в контексті релігійно-духовного життя України / Ф. Медвідь // Вісник УАДУ. – 2003. – № 1. – С. 364.
66. Мифы индейцев Южной и Северной Америки. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.lib.ru
67. Михед Т.В. Пуриганська традиція і література Американського Ренесансу: 1830-1860 / Т.В.Михед. – К.: Знання України, 2006. – 344 с.
68. Морковкин В. В. Типология типологических словарей / В. В. Морковкин // *Vocabulum et vocabularium*. – Харьков : Изд-во Харьковского ун-та, 1994. – Вып. 1 – С. 13–23.
69. Москаленко А. А. Нарис історії української лексикографії / Артем Амвросійович Москаленко. – К. : Державне учбово-педагогічне в-во “Радянська школа”, 1961. – 164 с.
70. Нации и национализм / Б. Андерсон, О. Бауэр, М. Хрох и др; Пер с англ. и нем. Л. Е. Переяславцевой, М. С. Панина, М. Б. Гнедовского — М.: Практис, 2002. — 416 с.
71. О.Шостак Опозиція «Свій-Чужий» у сприйнятті національної ідентичності корінних жителів Північної Америки/ О.Г.Шостак// Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія. – 2017. -- №1 (25). – С.137-143.

72. Овсяннико-Куликовский Д. Н. Психология национальности / Д. Н. Овсяннико-Куликовский. – СПб., 1922. – 188 с
73. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки. – Львів: “Фенікс”, 1995. – 46 с.
74. Ожегов С. И. Лексикология. Лексикография. Культура речи / Сергей Иванович Ожегов. – М. : Высшая школа, 1974. – 352 с.
75. Паламарчук Л. С. Українська радянська лексикографія / Леонід Сидорович Паламарчук. – К. : Наукова думка 1978. – 201 с.
76. Паунд Эзра. Стихотворения и избранные Santos / Эзра Паунд. – М.: СПб, 2003. – 887 с.
77. Пачковский Ю. Ціннісно-професійний контекст світоглядних орієнтацій студентської молоді (досвід українсько-польського соціологічного дослідження) / Ю. Пачковский // Український соціологічний журнал. – 2009. – № 1-2. – С. 79–94.
78. Полюга Л. Проблеми української лексикографії в освітанському процесі / Л. Полюга // Українська мова в освіті : [матеріали Всеукр. наук. конф. “Українська мова в освіті”]. – Івано-Франківськ : Плай, 2000. – С. 141–153.
79. Рибалко М.-М. Функціонування танго-дискурсу в сучасних англійських фільмах / М.-М.Рибалко // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острог: Видавництво національного університету «Острозька академія». – Вип. 30. – 2012. – С. 309—312.
80. Роттердамський Еразм. Похвала глупоті. Домашні бесіди / Еразм Роттердамський. — К.: Основи, 1993. — 319 с.
81. Серякова І. Магія невербальної комунікації. Навч. посібник / І.Серякова. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2004. – 95 с.
82. Сімонок, В. П. (2016). Запозичена лексика в українській мовній картині світу. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація, (2), 96-102.
83. Слово і час. – 2009. №11. – С. 68-74.
84. Сокурская Л. Студенчество на пути к другому обществу: ценностный дискурс перехода / Л. Сокурская : монографія. – Харьков : Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, 2006. – 576 с.
85. Соломоник А. парадигма семиотики: Очерки по общей семиотике / А. Соломоник. – М.: Издательство ЛКИ, 2011. – 336 с.
86. Ставицька Л. Український жаргон: Словник. – К., 2005. – 496 с.

87. Стукалин Ю.В. «Первая энциклопедия Дикого Запада – от А до Z»: Яуза, Эксмо; Москва; 2014. – С. 259.
88. Тараненко О. О. Новий словник української мови (Концепція та принципи укладання словника) / Олександр Онисимович Тараненко. – К. : [б. в.]; Кам'янець-Подільський : [б. в.], 1996. – 172с.
89. Терентьев Ф. Самюэль Хантингтон. Кто мы? Вызовы американской идентич-
90. Терещенко К.В. Національна ідентичність як складова системи соціальної ідентичності особистості / К.В. Терещенко // Вісник післядипломної освіти. – 2010. – Вип. 1(2). – С. 392–399. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpo_2010_1%282%29_47.
91. Ткаченко Є.В. Конституційно-правове регулювання мовних відносин: порівняльний аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право» / Є.В. Ткаченко. – Х., 2009. – 19 с.
92. Фишман Д. Сегодняшние споры между примордиалистами и конструктивистами : связь между языком и этничностью с точки зрения ученых и повседневной жизни / Джошуа Фишман // Логос. – № 4 (49). – 2005. – С. 132–140.
93. Фокс Норман. Злые земли / Норман Фокс. [электронный ресурс]. – Режим доступу <https://www.e-reading.club/book.php?book=60264>
94. Харицька С.В. Гендерні мовні маркери у лінгвістиці політичного дискурсу / С Харицька // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах : зб. наук. праць. – К.: Університет «Україна», 2018. – Вип. 37. – С. 90–94.
95. Харченко Л. Міфотворчість як дієвий чинник суспільно-політичного життя / Л. Харченко // Вісник Львівського університету. – Серія «Філософські науки». – Вип.5. – Львів, 2003. – С. 199-207.
96. Хобсбаум, Э. Р. И. К. (2005). Все ли языки равны? Язык, культура и национальная идентичность. логос, (4), 49.
97. Чередник, Ю. (2010). Мовне планування як складова державної мовної політики: теоретико-методологічний аспект. Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/dums/2010_1/10cymtma.pdf.

98. Черкес Б.С. Національна ідентичність в архітектурі міста: Монографія/ Б.С.Черкес. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2008. - 268с.
99. Шевченко О.В. Формування національної ідентичності як компонента Я-образу особистості / О.В. Шевченко // Соціально-психологічний вимір демократичних перетворень в Україні. – К., 2003. – С. 409–420.
100. Шерман Алекси. Коренные народы Черепашьего острова, [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://indigenous.jimdo.com>
101. Шостак О. «Иронический китч как способ выявления национальной идентичности» / О.Шостак //Revitalize Hotnot: Umeni a LiteraturaII. Ed. J.Dohnal. – Vrnо, 2015 – С.255-263.
102. Шостак О. «Опозиція «Свій – Чужий» у сприйнятті національної ідентичності корінних жителів Північної Америка/О.Шостак // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць. – Вип. 1 (25). – К.: НАУ, 2017. – С.137-143.
103. Шостак О. «Постмодерний кітч як шлях до вияву національної ідентичності у творчості Джералда Візенора» / О.Шостак //Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах. – Вип.34. – К.: 2016. – С.244-257.
104. Шостак О. Втілення ідеї всеєдності у романі «Сади в дюнах» Леслі Мармон Сілко/ О.Шостак// Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб.наук.праць. – К.: Університет «Україна», 2013. – Вип.28. – С.295-311.
105. Шостак О. Вчення про священне коло як шлях до подолання національного травматичного синдрому у творчості американських та канадських письменників індіанського походження/ О.Шостак// Сучасні літературознавчі студії. Літературний дискурс: транс культурні виміри: зб.наук.праць. – К.:Вид. центр КНЛУ,2015. – С.613-623.
106. Шостак О. Г. Життя як подолання больового синдрому у романах американських письменників корінного походження / О. Г. Шостак // Американські та британські студії: мовознавство, літературознавство, міжкультурна комунікація: Збірник наукових праць / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, О. Г. Шостак. – К.: Талком, 2016. – С. 74-84.

107. Шостак О. Г. Идеологема національної свідомості у творчості письменників індіанського походження / О. Г. Шостак // Літературознавчі студії. – Вип. 19, Ч. 2. – К., 2007 – С. 251-259
108. Шостак О. Гендерна ідентичність корінних жителів Північної Америки/ О.Шостак// Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Культурологія». Проблеми культурної ідентичності в ситуації сучасного діалогу культур: матеріали X міжнародної наукової конференції. (Острог, 18–19 травня 2017 року). – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. – Вип. 19. – С.34-51.
109. Шостак О. Кохання як імперський захват (на прикладі романів Н.Скотта Момадея «Дім створений із світанку» та «Трьохденний шлях» Джозефа Бойдена) / О.Шостак// Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб.наук.праць. – К.: Університет «Україна», 2015. – Вип.32. – С.201-217.
110. Шостак О.Г. Просторова ідентичність Черокі у романі Діани Глансі «Відштовхуючи ведмеда. Роман про стежину сліз» / О. Шостак/ Національна ідентичність в мові та культурі: зб. наук. праць / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, О. Г. Шостак. – К. : Талком, 2018. – С.68–71.
111. Щерба Л. В. Опыт общей теории лексикографии / Лев Владимирович Щерба // Избранные работы по языкознанию и фонетике. – Л. : Наука, 1958. – 182 с.
112. Щерба Л. В. Языковая система и речевая деятельность / Лев Владимирович Щерба. – Л. : Наука, 1974. – 428 с.
113. Элиаде М. Аспекты мифа / М. Элиаде / [Перевод В. Большаков]. – М.: «Инвест ППП», 1995 – 236 с.
114. Altugan, A.S. (2015). The Relationship between Cultural Identity and Learning. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 186, p. 1159-1162. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.04.161>
115. Broker, Ignatia. *Night Flying Woman. An Ojibway Narrative* / Ignatia Broker. – St.Paul: Borealis Books, 1983. – 135 p.
116. “How to become a producer in Hollywood?” (“Kak stat’ produserom v Gollivude: Vypusknitsa MGU Ol’ga Lesnova s uspekhom rabotaet v sviataia sviatykh amerikanskoj kinoindustrii), *Russkie v Amerike*, выпуск 3, 2016, pp. 62-65.
117. Alexie Sherman. *The Toughest Indian in the World*. Grove Press, 2000.

118. Alexie Sherman "Smoke Signals" A Screenplay/ Sherman Alexie. – New York: Hyperion, 1998. – 179 p.
119. Alexie Sherman "The Lone Ranger and Tonto FistFight in heaven"/Sherman Alexie. – New York: Harper Perennial, 1994. – 223 p.
120. Alexie Sherman. Interview "The Gardian"/ [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
121. Ammon U. Language conflicts in the European Union [Text] / U. Ammon // International Journal of Applied Linguistics. — 2006. — Vol. 16. — No. 3. — P.319-338.
122. Bakmand B. National language planning, why (not)? / B.Bakmand // Intercultural Communication. Berlin / New-York : Mouton de Gruyter, 2000 – April. – issue 3. – P.404 – 1 634. – Access mode : www.immi.se/intercultural.
123. Barbour S. Language and Nationalism in Europe. Oxford University Press, 2000. P. 83. Burke P. // URL: <http://terrain.revues.org/3142> (дата обращения: 10.02.2012).
124. Belin, Esther G. From the Belly of My Beauty. University of Arizona Press, 1999.
125. Bercovitch, S. Preface / Sacvan Bercovitch // Reconstructing American Literary History / Ed. S. Bercovitch. – Cambridge, Mass.: Harvard Univ. Press, 1986. – P.VII-X.
126. Bercovitch, S. The Problem of Ideology in American Literary History / Sacvan Bercovitch // New Literary History. – # 12, 1986. – P. 635-664.
127. Bercovitch, S. The Rites of Assent: Transformations in the Symbolic Construction of America / Sacvan Bercovitch. – N.Y. & L.: Routledge, 1993. – 432 p.
128. Bland, Jared. Joseph Boyden Tackles Native Torture, Colonial Amnesia and Ongoing Racism [Электронный ресурс] :// The Globe and Mail , 26 March, 2017 Режим доступа: <https://www.theglobeandmail.com/arts/books-and-media/joseph-boyden-tackles-native-torture-colonial-amnesia-and-ongoing-racism/article14308176/>
129. Boyden, Joseph. The Orenda. – Toronto: Penguin, 2014. – 490 p.
130. Bruyneel, Kevin. The Third Space of Sovereignty. The Postcolonial Politics of U.S.-Indigenous Relations. – Minneapolis-London: University of Minnesota Press, 2007. – 319p.

131. Burstyn D. Amerykantsy: Natsyonal'nyj opyt: Per. s anhl. Avt. posleslov. Shestakov V.P.; Komment. Baldytsyna P.V. – M.: Yzd. hruppa «Prohress» - «Lytera», 1993. – 624s.
132. Chovancova K. Tolérance (des différences), purisme et politique linguistique en Slovaquie et en France // URL: http://www.sens-public.org/IMG/pdf/SensPublic_DossierEurope_MZazrivcova.pdf (дата об-ращення: 02.02.2012).
133. Collins dictionary (n.d). Retrieved from <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/success>
134. Crane H. Complete Poems and Selected Letters and Prose of Hart Crane / Hart Crane. – New York: Garden City, 1966. – xvii, 302 p.
135. Crane H. The collected poems of Hart Crane. / Hart Crane // Edited with an introduction by Waldo Frank. – New York: Liveright publishing corporation, 1933. – xxxiv, 179 p., ill.
136. D’Haen, Th. How Many Canons Do We Need? World Literature, National Literature, European Literature / Theo D’Haen // The Canonical Debate Today: Crossing Disciplinary and Cultural Boundaries / Ed. by L.Papadima, D. Damrosch, T. D’Haen. – Amsterdam, N.Y. : Rodopi, 2011. – P.19 - 37.
137. De Swaan A. The language predicament of the EU since the enlargements // Sociolinguistica. 2007, № 21.
138. Elliott, E. Those Irrepressible Puritans: Canon War Survivors / Emory Elliott // Пуританська традиція в літературі США. – К.: Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України, 2004. – С. 17-35.
139. Emerson, Gloria. At the Hem of the Lowest Clouds: Meditations on Navajo Landscapes. School of American Research Press, 2003.
140. Encyclopedia of Contemporary Literary Theory. Approaches, Scholars, Terms / gen. ed. Irena Makaryk. – Toronto: University of Toronto Press, 1994. – 656 p.
141. Erman Akilli – Federico Donelli, “Reinvention of Turkish Foreign Policy in Latin America: The Cuba Case”, Insight Turkey, Vol. 18, No. 2, (Ankara: SETA, 2016), pp. 161-181.
142. Erman AKILLI, (ed.) Türkiye’de ve Dünyada Dış Yardımlar, Nobel Yayınları, 1st Edition, Ankara, Turkey, 2016. (a)
143. Erman AKILLI, Türkiye’de Devlet Kimliği ve Dış Politika, Nobel Yayınları, 2nd Edition, Ankara, Turkey, 2016. (b)
144. Foran, Charles. Joseph Boyden mines Canada’s bloody past for surprising spirituality Racism [Електронний ресурс] :// The Globe and

Mail , 26 March, 2017 Режим доступа:
<https://www.theglobeandmail.com/arts/books-and-media/book-reviews/joseph-boyden-mines-canadas-bloody-past-for-surprising-spirituality/article14169831/>

145. Gomez, Adrian. "Daughter's Documentary Celebrates Momaday's Life."

The Albuquerque Journal. "Life in New Mexico." Sunday October 15, 2017. 5

Momaday, N. Scott. *Again the Far Morning: New and Selected Poems*. Albuquerque: University of New Mexico Press, 2011.

In the Bear's House. N.Y. : St. Martin's Griffin, 1999.

The Man Made of Words: Essays, Stories, Passages. N.Y. : St. Martin's Griffin, 1997.

146. Momaday, N. Scott and Yuri Vaella *Meditations After the Bear Feast: The Poetic Dialogues of N. Scott Momaday and Yuri Vaella*. Alexander Vaschenko and Claude Clayton Smith, eds. Brunswick, Maine: Shanti Arts Publishing, 2016.

147. Gordon, Andrea. *Joseph Boyden on The Orenda, His Latest Giller-Nominated Novel* [Электронный ресурс] :// Toronto Star, 17 Sept. 2013

Режим доступа:
http://www.thestar.com/entertainment/books/2013/09/17/joseph_boyden_on_the_orenda_his_latest_gillernominated_novel_interview.html.

(accessed June 17, 2017).

148. Hammer L. *Hart Crane and Allen Tate: Janus-Faced Modernism / Langdon Hammer*. – Princeton: Princeton University Press, 1993. – xviii, 277 p.

149. Huntington, S. (1996). *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. – New York: Simon and Schuster.

150. Inderjeet Parmar and Michael Cox (ed.), *Soft power and US Foreign Policy. Theoretical, historical and contemporary perspectives* (London/New York: Routledge, 2010).

151. Irwin J. *Hart Crane`s Poetry: «Appollinaire lived in Paris, I live in Cleveland, Ohio» / John Irwin*. – Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2011. – xiv, 424 p., ill.

152. Iverson, Peter, ed. "For Our Navajo People:" *Diné Letters, Speeches & Petitions 1900 – 1960*. University of New Mexico Press, 2002.

153. Javadi, A. & Javadi, M. (2008) National identity and globalization. A survey among undergraduate students in Islamabad and Gilanegharb cities (Iran). *Informacijos Mokslai*, p. 112-120. Retrieved from <http://www.zurnalai.vu.lt/informacijos-mokslai/article/viewFile/3379/2447>.
154. Joseph J. E. Identity and Language / J. E. Joseph // *Encyclopedia of Language and Linguistics*, 2nd ed., ed. by Keith Brown. – Vol. 5. Oxford : Elsevier, 2006. – P. 486–492.
155. Joseph Nye Jr and John D. Donahue (ed.), *Governance in a Globalizing World* (Washington: Brookings Institution Press, 2000).
156. Joseph Nye Jr, “Public Diplomacy and Soft Power”, *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 616 (2008b).
157. Joseph Nye Jr, *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power* (New York: Basic Books, 1990)
158. Joseph Nye Jr, *Soft power: The Means to Success in World Politics* (New York: Public Affairs, 2004).
159. Joseph Nye Jr, *The Powers to Lead* (Oxford: Oxford University Press, 2008a).
160. Kawano, Kenji. *Warriors: Navajo Code Talkers*. Northland Publishing, 1990.
161. Kellough, R.D., & Kellough, N.G. (2008). *Teaching young adolescents: Methods and resources for middle grades teaching* (5th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Merrill Prentice Hall.
162. Kent, Kate Peck. *Navajo Weaving: Three Centuries of Change*. School of American Research, 1985.
163. King, Haysn. “The Orenda” Faces Tough Criticism from First Nations Scholars” [Електронний ресурс] :// CBC News, 7 Mar.2014
Режим доступа: <http://www.cbc.ca/news/aboriginal/the-orenda-faces-tough-criticism-from-first-nations-scholar-1.2562786>. (accessed June 17, 2017).
164. Kocot Monika “The games with kitsch in the works of Sherman Alexie and Tomas King” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cambridgescholars.com/download/sample/61815>
165. Korzewski, M. (2005). O tolerancji w społeczeństwie i prawie holenderskim [About the Tolerance among Society and Dutch law]. – Krakow: Zakład Wydawniczy “NOMOS”.
166. Lair, M. *Redcoat Theater: Negotiating Identity in Occupied Philadelphia, 1777-1778* /Meredith Lair // William Pencak (ed)

- Pennsylvania's Revolution. – University Park: Pennsylvania State UP, 2010. – P. 192-210.
167. Larkin, E. What is a Loyalist? The American Revolution as Civil War / Edward Larkin // *Common-Place*. 2007. V. 8. № 1. Электронне джерело. Режим доступу: URL: <http://www.common-place.org/vol-08/no-01/larkin>. Загол. з екрану.
168. Larson C. *American Indian Fiction*. Albuquerque: Univ. of New Mexico Press, 1978.
169. Lauter, P. *From Walden Pond to Jurassic Park: Activism, Culture, and American Studies* / Paul Lauter. – Durham & L.: Duke Univ. Press, 2001. – 304 p.
170. Lauter, P. Introduction / Paul Lauter // *Heath Anthology of American Literature* / Ed. Paul Lauter. – Lexington, Mass.: D.C.Heath & Co, 1990. – P. XXXV – XLVIII.
171. Lauter, P. Preface / Paul Lauter // *Heath Anthology of American Literature* / Ed. P.Lauter. – 4th ed. – Boston-N.Y.: Houghton-Mifflin, 2002. – P.XXV-XLIII.
172. Lee, Lloyd L., ed. *Diné Perspectives: Revitalizing and Reclaiming Navajo Thought*.
173. Levine, L. *The Opening of the American Mind: Canons, Culture, and History* / Lawrence Levine. – Boston: Beacon Press, 1996. – 240 p.
174. Lewis R. *The poetry of Hart Crane. A Critical study* / Richard Lewis. – Princeton: Princeton University Press, 1967. – xiii, 426 p.
175. Mather, Christine. *Native America: Arts, Traditions, and Celebrations*. Clarkson Potter/Publishers, 1990.
176. Matthiessen, F.O. *American Renaissance: Art and Expression in the Age of Emerson and Whitman*/ F.O. Matthiessen // N.Y.: Oxford UP, 1941; rpr. 1969. – 720 p.
177. Max Weber, *The Theory of Social and Economic Organization* (Glencoe: The Free Press, 1967), trans. by A. M. Henderson and Talcott Parsons.
178. McNulty D. *A Study of the Influence Affecting Hart Crane/ Dorothy McNaulty*. – Chicago: Loyola University Press, 1944. – 92 p.
179. Messmer, M. *Reading National American Historiography Internationally/ Marietta Messmer* // *Comparative Literature*. – № 52:3. – 2000. – P.193-213.
180. Millett, K. *Sexual Politics* / K. Millett. – Garden City, NY: Doubleday Press, 1970. – 397p.

181. Modiano, M. A new variety of English [Текст] / Marko Modiano // English Today. – 2001. – No 68. – pp. 13–16.
182. Modiano, M. Euro-Englishes [Текст] / Marko Modiano // Kachru, Braj B., Yamuna Kachru, Cecil L. Nelson, eds. The Handbook of World Englishes. (Blackwell Handbooks in Linguistics). – Oxford: Blackwell, 2009. – pp. 223–239.
183. Momaday, N.Scott. The House Made of Dawn :[novel] / N. Scott Momadey. – N.Y.: Harper&Row, 1968. – 212 p.
184. Morris, Irvin. From the Glittering World: A Navajo Story. University of Oklahoma Press, 1997.
185. Öktem, K. 2012. “Projecting Power: Non-Conventional Policy Actors in Turkey’s International Relations.” In Another Empire? A Decade of Turkey’s Foreign Policy Under the Justice and Development Party, edited by Kerem Öktem, Ayse Kadioglu, and Mehmet Karli, 86-87. Istanbul: Istanbul Bilgi Universitesi Yayinlari.
186. Philip Seib (ed.), Toward a New Public Diplomacy (New York: Palgrave MacMillan, 2009).
187. Renan, Ernst “Qu’est-ce qu’une nation?” In Nationalism. Ed. By John Hutchinson and Anthony D.Smith. – Oxford: Oxford University Press. – P.17-19.
188. Rex J. Ethnic Minorities in the Modern Nation State: Working Papers in the Theory of Multiculturalism and Political Integration. - N.Y.: Palgrave, 1996.
189. Richard C. Snyder, Burton Sapin, Valerie Hudson and H. W. Bruck, Foreign Policy Decision-Making, Revisited, New York, Palgrave Macmillan, 2003.
190. Richardson, Gladwell. Navajo Trader. University of Arizona Press, 1986.
191. Robert Dahl, “Power”, International Encyclopedia of the Social Sciences - Vol. 12 (New York: Collier-Macmillan, 1968).
192. Saint Katheri and Native American Catholics [Электронный ресурс] :// PBS. Religiln and Ethnic Newsweekly, Nov.15, 2015 Режим доступа:
<http://www.pbs.org/wnet/religionandethics/2015/11/13/november-13-2015-saint-kateri-and-native-american-catholics/27910/> (accessed Jan 15, 2018).

193. Silko, Leslie Marmon Gardens in the Dunes/Leslie Marmon Silko. - Scribner Paperback Fiction Published by Simon and Schuster, 1999. – 480 p.
194. Silko, Leslie Marmon. Almanac of the Dead :[novel] / Leslie Marmon Silko. – N.Y.: Simon and Schuster, 1991. – 763p.
195. Smith, A.D. (2004). History and National Destiny: Responses and Clarifications. Nations and Nationalism, 10 (1/2), p. 195-209. <https://doi.org/10.1111/j.1354-5078.2004.00163.x>
196. Smoke Signals. Dir. Chris Eyre. Miramax Films, 1998. / Smoke Signals. Dir. Chris Eyre. Miramax Films, 1998.
197. Spears M. Hart Crane / Monroe Spears. – Minnesota: University of Minnesota, 1965. – 48 p.
198. Stukalyn Yu.V. «Pervaia entsyklopedyia Dykoho Zapada – ot A do Z»: Yauza, Eksmo; Moskva; 2014. – S. 259.
199. Tapahnso, Luci. Sáanii Dahataal: The Women are Singing. Poems and Stories. University of Arizona Press, 1993.
200. Tapahnso, Luci. “For More than 100 Years, the U.S. Forced Navajo Students into Western Schools. The Damage is Still Felt Today.” Smithsonian Magazine, July 2016.
201. Tarik Oğuzlu, ”Soft power in Turkish foreign policy”, Australian Journal of International Affairs, Vol. 61, No. 1 (2007).
202. Tate A. Reactionary Essays on Poetry and Ideas / Allen Tate. – New York: Scribner`s, 1936. – xii p., 2 I., 3-240 p.
203. The Columbia Literary History of the United States. – N.Y.: Columbia Univ. Press, 1988. – 1263 p.
204. ТІКА, “Україна. Проекти та заходи”. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tika.gov.tr/upload/2015/Prestij%20Eserler/Ukrayna-kitapcik.pdf> (дата звернення 30.06.2018).
205. ІКА, Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu 2016, (accessed) 05.01.2018, <http://www.tika.gov.tr/upload/2017/YAYINLAR/Faaliyet%20Raporlar%20C4%B1/2016/T%C3%BCrkiye%20Kalk%C4%B1nma%20Yard%C4%B1mlar%C4%B1%20Raporu%202016.pdf>
206. Vaschenko A.V. Frontyr / A.V. Vaschenko // Ystoriya lyteratury SSHa / [Red. kol. Ya.N. Zasurskyj, M.M. Koreneva, E.A. Stetsenko]. – М. : «Nasledye», 1999. – Том II : Lyteratura epokhy romantyzma / [Red. kol. 2-ho toma :A.M. Zverev, M.V. Tlostanova]. – S. 349–375.

207. Walter Carlsnaes, Thomas Risse and Beth A. Simmons (ed.), Handbook of International Relations (Los Angeles/London: SAGE, 2013),
208. Weyhing, Richard. Joseph Boyden. The Orenda // Studies in American Indian Literatures. – 2015. - Vol.27. No2 (Summer). – P.102-105.
209. Wheeler, Jordan. Brothers in Arms : [3 novellas] /. Jordan Wheeler – Winnipeg, Manitoba: Pemmican Publications, Inc.,1989. – 223p.
210. Woodard, Charles L. Ancestral Voice: Conversations with N. Scott Momaday.
Lincoln: University of Nebraska Press, 1989.